Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

11. juuni 2020 * [i]

Eelotsusetaotlus – Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Direktiiv 92/43/EMÜ – Artikli 12 lõige 1 – Loomaliikide range kaitse süsteem – IV lisa – *Canis lupus* (hunt) – Artikli 16 lõige 1 – Looduslik levila – Liigi *canis lupus* loodusliku looma isendi püüdmine ja vedamine – Elanikkonna ohutus

Kohtuasjas C-88/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Judecătoria Zărnești (Zărnești esimese astme kohus, Rumeenia) 15. novembri 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 7. veebruaril 2019, menetluses

Alianța pentru combaterea abuzurilor

versus

TM,

UN,

Direcția pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president A. Arabadjiev (ettekandja), kohtunikud P. G. Xuereb ja T. von Danwitz,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Alianța pentru combaterea abuzurilor, esindajad: C. Dumitriu ja C. Feher,

– Rumeenia valitsus, esindajad: E. Gane, L. Lițu ja C.-R. Canțăr, hiljem E. Gane ja L. Lițu,

– Euroopa Komisjon, esindajad: G.-D. Balan ja C. Hermes,

olles 13. veebruari 2020. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: rumeenia.

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT 1992, L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/02, lk 102), mida on muudetud 13. mai 2013. aasta direktiiviga 2013/17/EL (ELT 2013, L 158, lk 193), (edaspidi „elupaigadirektiiv“) artikli 12 lõiget 1 ja artikli 16 lõiget 1.

2 Taotlus esitati kohtuvaidluse raames, mille pooled on ühelt poolt ühing Alianța pentru combaterea abuzurilor ja teiselt poolt loomakaitseühingu Direcția pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor (edaspidi „DMPA“) liige TM, loomaarst UN ja DMPA; kohtuvaidluse ese on liigi *canis lupus* (hunt) loodusliku looma isendi püüdmine ja vedamine sobimatutes tingimustes.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Elupaigadirektiivi artiklis 1 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

b) *looduslikud elupaigad* – maa- või veealad, mida eristatakse geograafiliste, abiootiliste ja biootiliste tunnuste järgi ja mis on täiesti looduslikud või poollooduslikud;

[…]

f) *liigi elupaik* – eriomaste abiootiliste ja biootiliste tegurite abil määratletud keskkond, kus see liik elab igas bioloogilise tsükli etapis;

[…]

k) ühenduse tähtsusega ala – […]

Laia levilaga loomaliikide puhul peavad ühenduse tähtsusega alad vastama niisuguste liikide looduslikul levilal asuvatele paikadele, kus on olemas nende liikide eluks ja paljunemiseks olulised füüsikalised või bioloogilised tingimused;

[…]“.

4 Selle direktiivi artiklis 2 on ette nähtud:

„1. Käesoleva direktiivi eesmärk on looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele liikmesriikide Euroopa territooriumil, kus kohaldatakse asutamislepingut.

2. Käesoleva direktiivi kohaselt võetud meetmed on kavandatud ühenduse tähtsusega looduslike elupaikade ning looduslike looma- ja taimeliikide soodsa kaitsestaatuse säilitamiseks või taastamiseks.

3. Käesoleva direktiivi kohaselt võetud meetmetes võetakse arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi ning piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi.“

5 Selle direktiivi artikli 4 lõikes 1 on sätestatud:

„Iga liikmesriik esitab III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide ja asjakohase teadusinfo alusel alade loetelu, kus märgitakse, millised kohalikke I lisas nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud liike alal esineb. Suure levilaga loomaliikide puhul peavad need alad vastama niisuguste liikide loodusliku levila piires asuvatele paikadele, kus on olemas nende liikide eluks ja paljunemiseks olulised füüsikalised või bioloogilised tingimused. […]“.

6 Elupaigadirektiivi artikli 12 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et kehtestada IV lisa punktis a loetletud loomaliikide range kaitse süsteem nende looduslikul levilal, keelates:

a) kõik nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise viisid;

b) nende liikide tahtliku häirimise, eelkõige nende paljunemise, järglaste kasvatamise, talvitumise ja rände ajal;

c) munade tahtliku hävitamise või loodusest võtmise;

d) paljunemis- või puhkepaikade kahjustamise või hävitamise.“

7 Elupaigadirektiivi artikli 16 lõikes 1 on ette nähtud:

„Kui muud rahuldavat alternatiivset lahendust ei ole ja erand ei kahjusta kõnealuste liikide populatsioonide soodsa kaitsetaseme säilitamist nende looduslikul levilal, võivad liikmesriigid teha artiklite 12, 13 ja 14 ning artikli 15 punktide a ja b sätetest erandi:

a) loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmiseks ja looduslike elupaikade säilitamiseks;

b) eriti oluliste saagi-, karja-, metsa-, kalamajandus-, veemajanduskahjude ja muud liiki omandiga seotud kahjude ärahoidmiseks;

c) rahva tervise ja elanikkonna ohutuse huvides või muudel üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsed ja majanduslikud põhjused ning kasu, mida keskkond saab erandite andmisest;

d) kasvatustööks ja nende liikide teaduslikuks uurimiseks, taastamiseks ja taasasustamiseks ning selle jaoks vajalikuks paljundamiseks, sealhulgas taimede kunstlikuks paljundamiseks;

e) range järelevalve all valikuliselt ja piiratud ulatuses IV lisas loetletud liikide teatavate isendite võtmise või pidamise lubamiseks pädevate siseriiklike asutuste määratletud kogustes.“

8 „Ühenduse tähtsusega looma[liikide hulgas], mis vajavad ranget kaitset“ ja mille loetelu on kehtestatud selle direktiivi IV lisa punktis a (edaspidi „kaitstud loomaliigid“), on muu hulgas „*canis lupus*“ (hunt).

Rumeenia õigus

9 Valitsuse erakorralise määruse nr 57/2007, millega reguleeritakse looduskaitsealasid, looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitset (ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice; põhikohtuasjale kohaldatavas redaktsioonis; edaspidi „OUG 57/2007“), artikkel 33 näeb ette:

„1. Lisades 4 A ja 4 B nimetatud maa peal, vees ja maa all kasvavate looduslike taimeliikide ja seal elavate looduslike loomaliikide puhul – v.a linnuliigid –, kes elavad nii looduskaitsealadel kui ka väljaspool neid, on keelatud:

a) looduslikus elupaigas isendite igasugune korjamine, püüdmine, tapmine, hävitamine või vigastamine nende elutsükli ükskõik missuguses etapis;

b) tahtlik häirimine paljunemis-, kasvu-, talvitumis- või rändeperioodil;

[…]

f) looduslikust elupaigast võetud isendite pidamine, vedu, müük või vahetus ükskõik missugusel eesmärgil või pakkumine vahetuseks või müügiks nende elutsükli ükskõik missuguses etapis.

[…]“.

10 OUG 57/2007 artiklis 38 on ette nähtud:

„1. Erandina artikli 33 lõigetest 1–4 ja artikli 37 lõikest 1 kehtestab keskkonnakaitse keskasutus igal aastal ja iga kord, kui see on vajalik, erandid, tingimusel et puudub sobiv alternatiiv ja erandina võetavad meetmed ei ohusta asjaomaste liikide populatsioonide soodsa kaitsestaatuse säilimist nende looduslikul levilal, ja ainult järgmistel juhtudel:

[…]

c) rahvatervise ja elanikkonna ohutuse huvides ning teiste loomaliikide puhul kui linnud ka muudel ülekaaluka üldise huvi põhjustel, sealhulgas sotsiaalsetel ja majanduslikel põhjustel ning selleks, et saavutada esmajärgulise tähtsusega soodsad tagajärjed keskkonnale;

[…]

2. Erandid kehtestatakse keskkonna-ja metsakaitse keskasutuse juhi määrusega pärast Rumeenia akadeemialt arvamuse saamist. […]

2^{2}. Erandite kehtestamise menetlus kiidetakse heaks keskkonna- ja metsakaitse keskasutuse määrusega.

2^{3}. Lõikes 2^{1} nimetatud erandite puhul peab olema täpsustatud järgmine:

a) liigid, mille suhtes erandeid kohaldatakse;

b) lubatud püüdmise ja tapmise vahendid, süsteemid ja meetodid;

c) ohutingimused ning aega ja kohta puudutavad asjaolud, mil neid erandeid tohib kohaldada;

d) asutus, kellel on õigus otsustada, kas ettenähtud tingimused on täidetud ning missuguseid vahendeid, süsteeme või meetodeid võib kasutada, millises ulatuses ja kes võivad seda teha;

e) kontroll, mis tuleb läbi viia.

[…]“.

11 OUG 57/2007 artikkel 52 on sõnastatud järgmiselt:

„Järgmised teod kujutavad endast kuritegu ja nende eest karistatakse kolme kuu kuni ühe aasta pikkuse vangistuse või rahatrahviga:

[…]

d) artikli 33 lõigete 1 ja 2 rikkumine.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

12 Șimoni küla (Rumeenia), mis asub Brani kohalikus omavalitsusüksuses Brașovi maakonnas, asub ligi kilomeetri jagu idas Bucegi alast, mille Euroopa Komisjon kandis Rumeenia ettepanekul ühenduse tähtsusega alade loetellu koodi ROSCI0013 all. Ligi kaheksa kilomeetrit läänes sellest külast asub teine selline ala, see tähendab Munții Făgărași ala (kood ROSCI0122). Nende kahe ala puhul on standardsetes andmevormides registreeritud hundi olemasolu.

13 6. novembril 2016 kella 19 paiku suundusid DMPA töötajad ja loomaarsti ülesannetes UN TMi juhtimisel Șimoni külla kavatsusega püüda kinni ja asustada ümber üks hunt, kes oli juba mitu päeva käinud ühe kohaliku elaniku maadel, mängides ja süües koos selle elaniku koertega. Hunti tulistati uimastipüssist laadungiga, mis sisaldas uimastavaid veterinaarravimeid; seejärel jälitati teda, püüti ta kinni, tõsteti maast üles saba ja kraed pidi, tassiti sõidukini, mis paiknes üsna kaugel, ja paigutati koerte vedamise puuri.

14 DMPA töötajad korraldasid sel moel püütud hundi vedamise Zărnești (Rumeenia) karukaitsealale Libearty, kus on ka piiratud ala mittenõuetekohastest loomaaedadest pärit huntidele. Veo ajal õnnestus hundil siiski oma puur lõhkuda ja ta põgenes ümbritsevasse metsa.

15 Alianța pentru combaterea abuzurilor esitas 9. mail 2017 kuriteokaebuse TMi, UNi ja DMPA ning samuti viimase heaks töötavate muude isikute vastu, väites, et nad on toime pannud õigusrikkumised, mis seisnevad hundi sobimatutes tingimustes püüdmises ja vedamises. Sellest kaebusest nähtub, et selle hundi püüdmiseks ja vedamiseks ei olnud taotletud luba.

16 Judecătoria Zărnești (Zărnești esimese astme kohus, Rumeenia) on kahtlusi seoses küsimusega, kas liiki *canis lupus* kuuluvaid looduslikke isendeid võib tahtlikult püüda ja tappa ilma, et oleks kehtestatud elupaigadirektiivi artiklis 16 silmas peetud erandit, juhul kui loomi nähakse asula läheduses või kui nad sisenevad kohaliku omavalitsusüksuse territooriumile, või kas iga sellise loodusliku isendi jaoks, keda ei hoita vangistuses, on vaja erandit, hoolimata sellest, et ta on sisenenud sellise kohaliku omavalitsusüksuse territooriumile.

17 See kohus juhib tähelepanu asjaolule, et elupaigadirektiivi peamine eesmärk, milleks on „edendada bioloogilise mitmekesisuse säilitamist, võttes arvesse majanduslikke, sotsiaalseid, kultuurilisi ja piirkondlikke nõudeid, aida[tes] kaasa säästva arengu üldise eesmärgi saavutamisele“, on täiesti õigustatud ka juhul, kui kaitstud loomad lahkuvad oma looduslikust elupaigast. Direktiivi sätete kitsas tõlgendus võib siiski viia järeldusele, et riigil ei ole mingit kohustust, kui need loomad on oma looduslikust elupaigast lahkunud; see oleks aga vastuolus selles õigusaktis püstitatud eesmärgiga.

18 See kohus viitab eeskätt elupaigadirektiivi artikli 16 lõike 1 punktis c ohustatud liikide kaitset käsitlevatest eeskirjadest ette nähtud erandile, mille kohaselt mõiste „elanikkonna ohutus“ seondub tihedalt olukordadega, kus ohustatud liikide loomad on väljaspool oma looduslikku elupaika.

19 Neil asjaoludel otsustas Judecătoria Zărnești (Zărnești esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [elupaigadirektiivi] artiklit 16 tuleb tõlgendada nii, et see kohustab liikmesriike kehtestama erandid artiklitest 12, 13 ja 14 ning artikli 15 punktidest a ja b ka juhul, mil ohustatud liikide loomad lahkuvad oma looduslikust elupaigast ja on selle vahetus läheduses või täielikult väljaspool seda?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega sisuliselt teada, kas elupaigadirektiivi artikli 12 lõike 1 punkti a ja artiklit 16 tuleb tõlgendada nii, et sellise kaitstud loomaliigi isendi nagu hunt püüdmine ja vedamine inimasustusega ala läheduses või sel alal võib kuuluda ette nähtud keelu kohaldamisalasse, kui pädev riigisisene ametiasutus ei ole kehtestanud erandit.

21 Kõigepealt tuleb märkida, et vastavalt elupaigadirektiivi artikli 2 lõikele 1 on direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega aidata kaasa bioloogilise mitmekesisuse säilimisele liikmesriikide Euroopa territooriumil. Lisaks on vastavalt selle direktiivi artikli 2 lõigetele 2 ja 3 võetud meetmete eesmärk tagada Euroopa Liidu tähtsusega looduslike elupaikade ning looduslike looma- ja taimeliikide soodsa kaitsestaatuse säilimine või taastamine ning nendes meetmetes võetakse arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi ning piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi.

22 Elupaigadirektiivi artikli 12 lõike 1 punkt a kohustab liikmesriike võtma vajalikud meetmed, et kehtestada kaitstud loomaliikide range kaitse süsteem nende looduslikul levilal, keelates nende liikide isendite looduses mis tahes viisil tahtliku püüdmise ja tapmise.

23 Selle sätte järgimiseks on liikmesriigid kohustatud vastu võtma täieliku õigusliku raamistiku, rakendades samas ka konkreetseid ja spetsiifilisi kaitsemeetmeid. Samuti tähendab see range kaitse süsteem seda, et võetakse seostatud ja kooskõlastatud ennetavad meetmed. Selline range kaitse süsteem peab seega võimaldama vältida tõhusalt kaitstud loomaliikide isendite tahtlikku püüdmist ja tapmist looduses (vt selle kohta 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Poola (Białowieża laas), C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 231 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 10. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, punkt 27).

24 Kuigi elupaigadirektiivi artikli 16 lõige 1 lubab liikmesriikidel teha erandeid selle direktiivi artiklitest 12–14 ja artikli 15 punktidest a ja b, on selle sätte alusel kehtestatud erand seetõttu, et see võimaldab liikmesriikidel vältida looduslike liikide range kaitse süsteemist tulenevate kohustuste täitmist, allutatud tingimusele, et puudub muu rahuldav alternatiivne lahendus ja et see erand ei kahjusta asjaomaste liikide populatsioonide soodsa kaitsestaatuse säilimist nende looduslikus levilal. Need tingimused kehtivad kõigi selle direktiivi artikli 16 lõikes 1 nimetatud hüpoteeside puhul (10. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, punktid 28 ja 29).

25 Samuti tuleb rõhutada, et elupaigadirektiivi artikli 16 lõige 1, milles on täpselt ja ammendavalt loetletud tingimused, mille täidetuse korral võivad liikmesriigid kehtestada erandi direktiivi artiklitest 12–14 ja artikli 15 punktidest a ja b, kujutab endast selle direktiiviga ette nähtud kaitsesüsteemist tehtavat erandit, mida tuleb tõlgendada kitsalt ning mis seab nõutud tingimuste täidetuse tõendamiskoormise iga erandi puhul selle asutuse õlule, kes otsuse teeb (10. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, punkt 30).

26 Lisaks tuleb juhtida tähelepanu sellele, et liik *canis lupus*, ehk tavakeeles hunt kuulub elupaigadirektiiviga kaitstud loomaliikide hulka.

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimust tuleb analüüsida neid sissejuhatavaid kaalutlusi arvestades.

28 See kohus soovib teada, kas elupaigadirektiivi artiklis 12 ette nähtud ohustatud liikide kaitsekord hõlmab ainult nende liikide looduslikku keskkonda ja lakkab seetõttu olemast kohaldatav siis, kui sellise loomaliigi isend liigub inimasustusega alale või selle lähedusse. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus käsitleb seega tõlgendust, mis tuleb anda elupaigadirektiivi artikli 12 lõikes 1 kasutatud mõistetele „looduslik levila“ ja „looduses“, ning samuti seda, milline on neist tuleneva kaitse ulatus.

29 Tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei tule liidu õiguse sätte tõlgendamisel lähtuda mitte ainult selle sõnastusest, vaid ka selle kontekstist ning eesmärkidest, mida taotletakse regulatsiooniga, mille osaks see on (21. novembri 2019. aasta kohtuotsus Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden, C-678/18, EU:C:2019:998, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

30 Esiteks tuleb seoses elupaigadirektiivi artikli 12 sõnastusega tuvastada, et see ei anna ühtegi tarvilikku juhtnööri selle kohta, kuidas tuleb määratleda mõisted „looduslik levila“ ja „looduses“.

31 Tuleb siiski juhtida tähelepanu asjaolule, et see artikkel ei ehita selles nõutavat kaitset üles mõistest „looduslik elupaik“ lähtuvalt ega kehtesta kaitstud loomaliikide isendite sellist kaitsekorda, mis põhineks paigal, ruumil või elupaigal, kus need isendid konkreetsel hetkel on.

32 Teiseks tuleb seoses elupaigadirektiivi artikli 12 kontekstiga märkida, et selle direktiivi artiklis 1 ega üheski teises sättes ei ole kõnealuseid mõisteid määratletud. Seega tuleb selle artikli lõikes 1 kasutatud mõisteid „looduslik levila“ ja „looduses“ analüüsida selles direktiivis määratletud ja/või kasutatud lähedaste mõistetega arvestades.

33 Selles osas tuleb täheldada, et elupaigadirektiiv koosneb kahest osast, millest esimene on pühendatud looduslike elupaikade kaitsele eeskätt kaitsealade määramise abil ning teine loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsele kaitstud liikide määramise abil.

34 See direktiiv aga ei nõua, et teise osa alusel pakutav kaitse määrataks kindlaks korrelatsioonis esimese osa alusel pakutava kaitsega ning eeskätt, et see määrataks kindlaks geograafilise ala alusel, mida hõlmab kaitstav ala või looduslik elupaik.

35 Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 29, tuleb pealegi elupaigadirektiivi artiklite 3–6 kohaselt looduslikke elupaiku kui selliseid kaitsta Natura 2000 võrgustiku kaitsealade raames. See võrgustik hõlmab aga ka „liigi elupaiku“, mis on määratletud eraldi selle direktiivi artikli 1 punktis f ja kus elavad direktiivi II lisas nimetatud liigid. Kuna hunt on kantud sellesse lisasse, peavad liikmesriigid määrama kindlaks selle liigi erikaitsealad.

36 Tuleb märkida, et elupaigadirektiivi artikli 1 punktis f määratletud mõiste „liigi elupaik“, mis on selle kohaselt „eriomaste abiootiliste ja biootiliste tegurite abil määratletud keskkond, kus see liik elab igas bioloogilise tsükli etapis“, ei vasta alaliselt ja muutumatult piiritletud territooriumile.

37 Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 42, tuleneb alade kaitset käsitlevatest elupaigadirektiivi sätetest, et loomaliikide kaitse ei saa piirduda ainult kaitsealadega. Kaitsealasid ei ole piiritletud eesmärgiga katta kogu kaitstud liikide elupaik, mis võib olla väga ulatuslik. Kaitstud liikide osas on elupaigadirektiivi artikli 4 lõikes 1 sätestatud, et liikmesriigid peavad alade loetelu, kus märgitakse, milliseid I lisas nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud kohalikke liike alal esineb. Selles sättes on täpsustatud, et suure levilaga loomaliikide puhul vastavad need looduslikud elupaigad niisuguste liikide loodusliku levila piires asuvatele paikadele, kus on olemas nende liikide eluks ja paljunemiseks olulised füüsikalised või bioloogilised tingimused.

38 Järelikult on mõiste „looduslik levila“ selliste kaitstud loomaliikide puhul nagu hunt, kelle levila on suur, ulatuslikum sellest geograafilisest ruumist, kus on olemas nende liikide eluks ja paljunemiseks olulised füüsikalised või bioloogilised tingimused. Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 37, vastab levila geograafilisele ruumile, kus asjaomane loomaliik elab või kuhu ta oma loomuliku käitumise raames liigub.

39 Sellest tuleneb, et elupaigadirektiivi artikli 12 lõikes 1 ette nähtud kaitsel ei ole piiranguid ega piire ning see ei võimalda järelikult asuda seisukohale, et kaitstud loomaliigi looduslik isend, kes on inimasustusega ala läheduses või sel alal, kes liigub sellist ala kaudu ühest kohast teise või sööb inimeste toodetud ressursse, on loom, kes on lahkunud oma „looduslikust levilast“, ega ka seisukohale, et „looduslik levila“ ei saa langeda kokku inimasustuse või inimtegevusega alaga.

40 Samasugusele järeldusele jõuab, kui lugeda elupaigadirektiivist 92/43/EMÜ tuleneva ühenduse tähtsusega loomaliikide range kaitse suuniseid (lõplik versioon, 2007. aasta veebruar), milles on „looduslikku levilat“ kirjeldatud kui dünaamilist mõistet, mis ei lange täpselt kokku „tegelikult asustatud alade või territooriumiga, kus elupaik, liik või alamliik alaliselt on“ [mitteametlik tõlge].

41 Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktides 38 ja 40, kinnitab sellist tõlgendust ka Bonnis 23. juunil 1979 allkirjastatud metsloomade rändliikide kaitse konventsiooni, mis sõlmiti ühenduse nimel nõukogu 24. juuni 1982. aasta otsusega 82/461/EMÜ (EÜT 1982, L 210, lk 10; ELT eriväljaanne 11/15, lk 5), artikli 1 lõike 1 punktis f toodud määratlus. Selle määratluse kohaselt katab „levila“ kõik maismaa- või veealad, kus rändliik elab, ajutiselt viibib, mida ta läbib või ületab mingil ajal oma tavalise rändemarsruudi käigus. Seega võetakse mõiste liigi „levila“ määratluses arvesse mis tahes tüüpi alasid, mida asjaomane liik läbib.

42 Ei oleks aga loogiline määratleda erinevalt neis kahes õigusinstrumendis kasutatud mõisted „looduslik levila“ ja „levila“ ja seega omistada neile instrumentidele erinev kohaldamisala.

43 Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et elupaigadirektiivi artikli 12 kontekstist tuleneb, et selle artikli territoriaalne kohaldamisala võib sellise kaitstud liigi puhul nagu hunt hõlmata kaitsealadest väljajäävaid alasid ning eeskätt inimasustusega alasid.

44 Asjaolu, et elupaigadirektiivi artikli 12 lõike 1 punktides a ja c on kasutatud mõistet „looduses“, ei võimalda seda järeldust ümber lükata. Seda mõistet tuleb mõista nii, et kaitstud loomaliikide range kaitse selle direktiivi artikli 12 lõikes 1 ette nähtud keeldude abil ei ole kohaldatav mitte ainult konkreetsetes paikades, vaid hõlmab kaitstud loomaliikide kõiki isendeid, kes elavad looduses või metsikult ning kellel on seega looduslikes ökosüsteemides oma roll, ilma et see oleks samas tingimata kohaldatav isendite suhtes, keda hoitakse mingil seaduspärasel viisil vangistuses.

45 Kõnealust mõistet ei ole kasutatud elupaigadirektiivi artikli 12 lõike 1 punktis b, mille kohaselt kaitstavate liikide isendeid ei tohi häirida nende „paljunemise, järglaste kasvatamise, talvitumise ja rände ajal“, ega sama artikli lõike 1 punktis d. Seega on ilmselge, et elupaigadirektiivi artikli 12 lõike 1 punktides b ja d ette nähtud keelud on kohaldatavad kõigi kaitstavate loomaliikide isendite suhtes olenemata sellest, kus nad parasjagu asuvad. Tuleb aga tuvastada, et sellise liigi isendi püüdmist ja veelgi enam tapmist tuleb käsitada vähemalt häirimisena.

46 Kolmandaks tuleb seoses elupaigadirektiiviga taotletava eesmärgiga märkida, et selle direktiivi artiklid 12, 13 ja 16 moodustavad selliste eeskirjade kooskõlalise terviku, mille eesmärk on tagada asjaomaste liikide populatsioonide kaitse (20. oktoobri 2005. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik, C-6/04, EU:C:2005:626, punkt 112). Nende sätete ühine eesmärk on tagada kaitstud loomaliikide range kaitse selle direktiivi artikli 12 lõikes 1 ette nähtud keeldude abil; erandid on lubatud ainult direktiivi artikli 16 lõikes 1 nimetatud rangetel tingimustel, kusjuures viimati nimetatud

sätet tuleb tõlgendada kitsalt (vt selle kohta 10. mai 2007. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Austria, C-508/04, EU:C:2007:274, punktid 109–112, ning 15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Poola, C-46/11, ei avaldata, EU:C:2012:146, punkt 29).

47 Elupaigadirektiivi artiklis 12 ette nähtud kaitsekord peab seega võimaldama tegelikult takistada kaitstud loomaliikide kahjustamist.

48 Selle eesmärgiga ei ole aga kooskõlas see, kui kaitstud loomaliikide isendid jäetakse süstemaatiliselt ilma kaitsest olukorras, kus nende „looduslik levila“ ulatub inimasustusega aladele.

49 Seevastu tõlgendus, mille kohaselt nende liikide „looduslik levila“, mida on nimetatud elupaigadirektiivi artikli 12 lõikes 1, hõlmab ka väljaspool kaitsealasid asuvaid alasid ning mille kohaselt sellest tulenev kaitse ei piirdu seega ainult kaitsealadega, võimaldab saavutada eesmärgi keelata kaitstud loomaliikide tapmine ja püüdmine. Nimelt tuleb neid liike kaitsta mitte ainult konkreetsetes kitsalt määratletud paikades, vaid kaitsta tuleb ka nende liikide isendeid, kes elavad looduses või metsikult ning kellel on seega looduslikes ökosüsteemides oma roll.

50 Nagu märkis komisjon, elavad hundid paljudes liidu piirkondades inimkasutuses olevatel aladel inimasustuse vahetus läheduses. Inimtegevuse laienemine nendele aladele on samuti kaasa toonud huntide osalise kohanemise uute tingimustega. Nagu nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, tingisid infrastruktuuride areng, ebaseaduslik metsaraie, põllumajanduskäitised ja teatav tööstustegevus surve huntide populatsioonile ja nende elupaigale. Sellest toimikust nähtub samuti, et põhikohtuasjas kõne all olevad faktilised asjaolud leidsid aset Șimoni külas, mis asub kahe suure hundipopulatsiooniga kaitseala vahel, mistõttu nende kahe ala vahel võib toimuda huntide ränne.

51 Enne märgitust järeldub, et kui elupaigadirektiivi artikli 12 lõike 1 punktis a kasutatud mõisteid „looduslik levila“ ja „looduses“ tõlgendada nii, et inimasustusega alad jäävad välja kaitstud loomaliikide kaitset käsitlevate sätete kohaldamisalast, siis on see vastuolus nii selle sätte sõnastuse ja konteksti kui ka sellega taotletava eesmärgiga.

52 Seega tuleb asuda seisukohale, et kohustus kaitsta elupaigadirektiivi artikli 12 ja järgmiste artiklite kohaselt rangelt kaitstud loomaliike, on kohaldatav nende liikide kogu „loodusliku levila“ suhtes olenemata sellest, kas liigi isend on parasjagu oma tavalises elupaigas, kaitsealal või vastupidi inimasustuse läheduses.

53 Lisaks tuleb ka tuvastada, et mitmes elupaigadirektiivi artikli 16 lõikes 1 ette nähtud erandi tegemise aluses viidatakse sõnaselgelt konfliktidele, mis võivad tekkida siis, kui kaitstud loomaliigi isend puutub lihtsalt või suisa konfliktselt kokku inimeste või nende varaga, eeskätt sellistes olukordades, nagu on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 50.

54 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on sellega seoses kahtlus, kas juhul, kui pädev riigisisene asutus ei ole selle sätte alusel kehtestanud erandit, on kaitstud loomaliikide isendite mis tahes viisil tahtlik püüdmine keelatud.

55 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 23 viidatud kohtupraktikast, on asjaomane liikmesriik kohustatud selles osas kehtestama täieliku õigusliku raamistiku, mis võib elupaigadirektiivi artikli 16 lõike 1 punktide b ja c kohaselt hõlmata meetmeid, mille eesmärk on eeskätt eriti oluliste saagi- ja karjakahjude ärahoidmine, ning meetmeid, mis on võetud rahva tervise ja elanikkonna ohutuse huvides või muudel üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsed ja majanduslikud põhjused.

56 Järelikult on elupaigadirektiivi artikli 12 lõikes 1 ette nähtud keelu kohaldamisalasse kuuluva kaitstud loomaliigi isendi püüdmine ja vedamine õigustatud vaid siis, kui pädev riigisisene asutus on kehtestanud selle direktiivi artikli 16 lõike 1 punktide b ja c alusel eeskätt elanikkonna ohutuse huvides vastava erandi.

57 Selleks peab asjaomane liikmesriik nägema ette sätted, mis võimaldavad vajaduse korral selliseid erandeid tõhusalt ja õigel ajal kehtestada.

58 Tuleb märkida, et elupaigadirektiivi artikli 16 lõige 1 nõuab lisaks eespool nimetatud erandi aluse olemasolule sõnaselgelt, et peab puuduma muu rahuldav alternatiivne lahendus ning et kehtestatud erand ei kahjusta kõnealuse liigi populatsioonide soodsa kaitsestaatuse säilimist nende looduslikul levilal. Pädevate riigisiseste asutuste ülesanne on välja selgitada, kas see on nii, võttes eeskätt arvesse kõige paremaid asjaomaseid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi ning konkreetse juhtumi asjaolusid (vt selle kohta 10. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, punktid 51 ja 66).

59 Seega peab eelotsusetaotluse esitanud kohus välja selgitama, millistel tingimustel uinutati ja veeti Libearty de Zărnești kaitsealale põhikohtuasjas kõne all olev kaitstud loomaliigi isend ning kas see ettevõtmine kujutab endast „tahtlikku püüdmist“ elupaigadirektiivi artikli 12 lõike 1 punkti a tähenduses, mis toimus selle direktiivi artiklis 16 ette nähtud nõudeid järgides kehtestatud erandi alusel. Samuti peab see kohus veenduma, et võeti arvesse sellise ettevõtmise tagajärgi huntide populatsiooni kaitsestaatusele.

60 Lisaks tuleb märkida, et elupaigadirektiivi artikli 12 lõike 1 punktist a ja artikli 16 lõikest 1 tulenevate kohustuste täitmata jätmise korral käesoleval juhul kohaldatava karistuse kindlaks tegemise raames on olulise tähtsusega asjaolu, millele kohtujurist viitas oma ettepaneku punktis 69 ning mis seisneb selles, et riigisisesed õigusnormid ei võimaldanud väidetavalt adekvaatselt ja kiiresti reageerida põhikohtuasjas kõne all oleva hundi käitumisele ning piirata nii juba varajases staadiumis sellest tulenevaid ohte. Riigisisene õiguslik raamistik ei paista selles osas lisaks ette nägevat teaduslikult põhjendatud sätteid ega suuniseid.

61 Eelnevaga arvestades ei ole põhikohtuasjas kõne all oleva hundi püüdmist ja vedamist võimalik käsitada lubatuna elupaigadirektiivi artikli 12 lõike 1 punkti a ja artikli 16 lõike 1 alusel; eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima, kas see nii on.

62 Kõiki eespool toodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata järgmiselt:

– Elupaigadirektiivi artikli 12 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et direktiivi IV lisa alusel kaitstud sellise loomaliigi nagu hunt isendi püüdmine ja vedamine inimasustusega ala läheduses või sellel alal võib kuuluda nimetatud sättes ette nähtud keelu kohaldamisalasse.

– Direktiivi artikli 16 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle loomaliigi isendite mis tahes viisil tahtlik püüdmine eespool kirjeldatud asjaoludel on keelatud, kui puudub pädeva riigisisese asutuse poolt selle sätte alusel kehtestatud erand.

Kohtukulud

63 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta, mida on muudetud 13. mai 2013. aasta direktiiviga 2013/17/EL, artikli 12 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et direktiivi IV lisa alusel kaitstud sellise loomaliigi nagu hunt isendi püüdmine ja vedamine inimasustusega ala läheduses või sellel alal võib kuuluda nimetatud sättes ette nähtud keelu kohaldamisalasse.

Direktiivi artikli 16 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle loomaliigi isendite mis tahes viisil tahtlik püüdmine eespool kirjeldatud asjaoludel on keelatud, kui puudub pädeva riigisisese asutuse poolt selle sätte alusel kehtestatud erand.

Allkirjad

i — Käesoleva otsuse eestikeelse teksti punkti 62 ja resolutsiooni on pärast selle elektroonilist avaldamist keeleliselt muudetud.